

Kunffy Lajos Emlékmúzeum Somogytúr

Hasonlással élve ezt állíthatjuk, hogy ami a magyar képzőművészetben a Nagybányai iskola, annak Somogy művészetében Kunffy Lajos munkássága felel meg. Kunffy ugyan nem dolgozott Nagybányán, de Münchenben együtt volt a majdani nagybányaiakkal, némelyikkel Párizsban is. Ő aztán Somogytúron lelte meg a saját művésztelepét. Művészi törekvéseivel, akárcsak a nagybányaiak, *plein air*, a fényvel, levegővel átítatott természeti látvány igazságainak eszélésébe szegődött.

A kezdeti akadémista felfogását /lásd: Jerehiás apostol című műve 1895./ egy rövid Munkácsy-igézet váltotta fel /Jób 1896/, amelyet a franciák bájos, dekoratív egységbe foglalt stílusátása követett /Mendlik Oszkár és neje a bretagnei tengerparton 1898./ A hazai motívumok keresése közben összegeződtek művészi tapasztalatai a nagybányai szellemnek megfelelő módon /Somogytúri gyermektemetés 1906/. A keze néha virtuóz könnyűvé vált, s impresszionista módon feltokba tömörített /Felvonulás a Vérmezőn 1918/, máskor elnehezült és realiztikus megfigyelésekben gazdag zsánerképek kerültek ki alóla /Ebédelő aratók 1921./

A művész életművét a teljesség igényével mutatja be a somogytúri emlékmúzeum.

Somogytúr a Balaton vonzásterületében van a Kaporvárt Eszatonlellével összekötő műton. A Kunffy múzeum két épületből áll. Egy XVIII. századi kispaposi kúriából és egy fenyőoszlopos, tympanonos műteremből, amelyet 1909-ben építtetett Kunffy a saját tervei alapján. E kettőt kellemes park fogja össze.

A nemesi lakóházat még a festő nagyapja, a tetai szülőtársú Kunfi Simon vásárolta a Esztonyak családtól. Tipikus példája a régi "táblabíró világ" felusi nemesi építkezéseinek. Az oszlopos, nyitott portálét már a festő toldotta hozzá.

A Kunffy család gazdálkodásból élt. Az apáról, Kunffy Adalfróól megemlítjük, hogy ifjúkorában Kossuth eszméitől áthatva négy évig szolgált Nápolyban Garibeldi seregében, a magyar légió zászlaja alatt. Itt vérekeztek egykor volt 48-as honvédek, a Bach-korszak üldözöttjei szabadságmozgalom felujulására. A remény szeretetfoszlása után a fiatalember Somogyba költözött földbérlet gazdálkodónak.

Ügyes munkával tekintélyes földbirtokos szerzett. Az olaszországi élményeit megírta és kinyomtatta. Nemességét is vásárolt, ennek címere ma már csak a családi kriptát díszíti a kaposvári izraelita temetőben. Felesége, Hochsinger Hermína négy gyermeket szült.

Elsőként született a művészé vált Lajos 1869. október 2-án Orciban. Kezdetben itt voltak földbérletők, később Gálosfán, utána Vargán, de házuk volt Kaposváron a Berzsenyi utcában is.

Kunffy Lajos elemi és középiskoláit Kaposváron végezte. A vakációk idejét a falusi birtokon töltötte. Kisdiák korában feltűnt rajz tehetségét elsőként Galimberti Alajos, majd az éppen Somogyban működő Koroknyai Ottó gondozták. Érettségi után Pestre került a jogi egyetemre, s ezzel párhuzamosan a Mintarajziskola óráira is eljárt, ahol Greguss János és az akkoriban divatos Vágó Pál tanították őt.

A harmadik jogászévet a kötelező katonaság leszolgáltatására fordította, majd 1890-ben Münchenbe ment, a szépvégi művészet egyik központjába. Hollósy Simon magániskolájába járt egy évig. Itt rögzítődött belé a részletek iránti műgond. Tapasztalhatta azt a lelkesedést amelyet Hollósyban és körében kiváltottak a francia Bastien-Lepage bensőséges hangulatu, halvány tónusokban tartott levegős, szabadtéri festményei. E vezércsillag jegyében költözött haza Nagybányára öt év mulva Hollósy, Ferenczy, Réti, Thorma és Ivényi egy új magyar iskola alapítására és egy új eszellel, a plein air naturalizmus művelésére.

Kunffy akkor még a tanulmányai foglalkoztatták. 1891 tavaszán beiratkozott a müncheni Akadémiára, Hackl tanár osztályába. A Párizsból jött művészeti hírek vonzó hatására azonban csak fél évig volt maradása. Őszel már Párizsban találjuk őt a Julian Akadémia növendékeként. Mesterei a korabeli francia történeti festészet jeles képviselői, Jean Paul Laurens és Benjamin Constat. Három évig szorgalmasan dolgozott és 1894-ben érezte befejezettnek a művészeti tanulmányait. A párizsi nagy Szalon kiállította első képét, az "Öt órai teát". Ugyanekkor a Mars mezei Szalonban kecsesvári honfitársa, Rippl-Rónai a legmodernebb szellemű kiállítását rendezte meg. Kunffy nem vonzották az új stílustörékvések. Munkácsy nyomán indult el festői pályáján. Bejáratos volt az anyagi sikerek fényében uszó Párizsban élő mesterhez. Imponáltak számára a sötét tónusokból felcsapó fehérek. Szidottájt a szolid a modernséget jelentő plein airrel is kacérkodott Kunffy.

Emlékezéseit idézzük: "A szép párizsi benyomásokkal és ezzel a sikerrel, hogy első képpemmel a párizsi Szalonban szerepelhettem, jó hangulatban utaztam haza Magyarországra, ezzel a tervvel, hogy nyáron át megfestek egy igazi plein air képet". Így született Gálofán a "Vizhordó fiú". - "Alaposan megrajcsoltam és a napfény jól kifejezésre jutott a vásznon. Az ószi tárlaton, a Párizsban kiállított képpel együtt kiállítottam Budapesten, még a régi Műcsarnokban. Ez volt az első kiállításom Budapesten" beszéli el a művész a 80 éves korában megírott memoárjában.

1895-ben ismét Münchenbe ment és műtermi munkákba fogott. "Jób" címmel bibliai tárgyú nagy képet festett az "ezeréves Magyarország" pályázatra. Az óriási reprezentációval rendezett kiállításon Munkácsy műveinek társaságába került a kép, mivel azokkal mutatott rokonságot. Később így értékelte ezt Kunffy: "Sajnáltem a

müncheni intermezzót, visszarántott a sötétebb, komo-
rebb pikturába. Ha 24 éves korában tovább Párizsban
maradok, pikturám kétségtelenül világosabb, édőbb ezi-
nek felé tendál".

1897-ben szülei biztatására másfél évre hazatért, hogy
befejezze jogi tanulmányait, aztán sietett vissza Pa-
rizsba. A breton tengerparton festette a dekoratív sze-
csésítő hatású "Mendlik Oszkár és neje a tengerparton"
/1898/ című képét. Korszerű és szép alkotás.

Párizsban festett képei közül kiemelkedik még a "Vitat-
kozó francia papok" /1899/, amely az új Szalonban kiál-
lítva sikert hozott. Az éjszakai jelenetet ábrázoló
kép a fényhatások megoldásában jeleskedik.

1899 nyarán hazajött apja Vargai birtokára és elmerült
a kis falu életének, embereinek festésében. Palettája
egyre színesebb, világosabb lett. 1900-ban Budapestre
költözött, mert megtetszett neki a főváros felpezs-
dült művészeti atmoszférája. Ekkor történt, hogy a Par-
lamentben Berzeviczy Albert ingerült kiróhanást inté-
zett az új művészeti irányok ellen. Kunffy Lajos
"Reflexiót" jelentetett meg erre a Műsarnok című
szaklemben. Éles logikával védelmezte a modern műv-
észet szabadságát a korcellen nevében: "Minden kornak
olyan a művészete, amilyent megérdemel... Lehetnek
a mai művészetnek tévedései, amelyek azonban a társa-
dalomban találják meg gyökerüket... Társadalmi eleme-
ink között éppen a művészek gárdája az, amely nem
tagadja meg önmagát és bátran küzd az igazságért..."
1901-ben feleségül vett egy budapesti leányt, a szép
és művelt Tiller Ellát. A művészeti élményekben gaz-
dag olaszországi nászutjuk után Párizsban telepedtek le.
Itt született fiúgyermekük 1902-ben.
A családi közegben, valamint a francia tengerparton

festett képeinek a Függetlenek Szalonjában volt a legjobb fogadtatás, ugyanis ez a művészi egyesület zsűrimentes tagjává választotta. A kulturdiplomáciában is sikeresnek bizonyult Kunffy. Egy kortárs amerikai és francia festészeti kiállítás megszervezésével bizta meg őt a budapesti Képzőművészeti Társulat. A francia fél ezt a munkáját a becsületrend adományozásával jutalmazta. A Kunffy házaspár bejáratos lett a párizsi illusztris körök estélyeire. Legjobb képeit a nyári hazalátogatásai során festette. A somogyturi ezerholdal birtokot 1905-ben kapta meg apjától. A gazdálkodást eleinte Károly nevű öccse irányította. Ebben az évben fedezte fel festői motivumul a negyhaju, sötét arcbőrű, tarkaruhás cigányokat. Az egzotikus hatás, amely a cigányok külsőségei révén Kunffy festészetében megjelent, Párizsban nagy népszerűséget hozott neki. Csakhogy Somogyturon marasztalja őket, megengedte a teknővájással foglalkozó cigányoknak, hogy birtokának nyárfáit kivégjék. 1906-ban készült a "Gyermektemetés" című főműve. A nagyméretű képet számos tanulmány és vázlat előzte meg: Nádfedeles parasztnő előtt középen felravatakozott kicsiny koporsóra gyászruhás anya borul rá. A kép jobb és bal oldalára széthúzva egy-egy kisebb csoportban a szűkkörű család, illetve a szertartást végző pap és a kántor karakterizált alakjai állanak. Az eset idején történik az eset, ezért oly kevés a kép szereplője. A ház fehér faláról visszaverődő nyári napfény egyes alakok tömbszerűségét hangsúlyozza ki. Az apa alakját a veranda ivének sötétlő kéksége ágyazza körül. A mű a magyar plein air festészet kiemelkedő alkotásai közé tartozik. Egyöntetű, friss fakturális megoldáshoz a franciáországból már végleg visszaköltözött Rippl-Rónai adott tanácsokat. Nyaranta sok más művészkolléga

is vendégeskedett Somogyturon /Iványi-Grünwald, Szlányi Lajos, Edvi-illés Aladár/. Kunffy ekkor még minden őszel visszatért Párizsba, magával szállítva a nyári évad művészi termését, rendszerint egy-egy nagyobb kompozíciót is. Ilyenek a Bivalyfogot /1908/, Aratóünnepély /1910/, Vasárnapi beszélgetés /1909/, Somogyturi lakodalom /1910/, Tenáczkoczó cigányok/1910/. A párizsi Szalon kiállításain látva a képeket a francia mesterek, azon a véleményen voltak, hogy a jól komponált képeket Kunffy buzgalmában tulfejté, kivéve a "Somogyturi tiszteletes" /1905/ és a "Gyermektemetés" című műveit.

Utazásai során kis deszkalapokra vázlatokat készített. Ezek festői erényeit dicsérték a legmagasabbra Párizsban. A motívum összefogása, a színek könnyedsége ezekben találkozott a francia ízléssel.

A Párizsból való hazatelepülését egy nagy gyűjteményes kiállítása előzte meg 1913-ban a Georges Petit Galériában. A 144 képet felsoroló katalógusának borítójára jellemzésül egy cigánykép fotója került. A kiállításról rokonszenvvel írtak az újságok. A párizsi művészélet ismert alakja lett.

Barátságba került olyan jeles művészekkel, mint Aman Jean, Dagnan Bouveret, Paul Albert Bénéard, Leon L'Hermitte. Egy tanírói utazást közbeiktatva hazatért. Az első világháború híre Somogyturon érte. Tíz évre elhagyott párizsi otthonának és kiállítási anyagának költöztetése. A nagypolgári otthonát ezután Budapesten rendezte be, a birtokán pedig egyre intenzívebb gazdálkodást folytatott. Gépesített, szőlőt és malastavat telepített, állatokat tenyésztett. Festői témáiban a somogyi nép mindennapi intimitásai, ünnepei, fárasztó munkája és természeti környezete az uralkodó. Erősen naturális hajlamát a portréábrázolásban sikerrel kamatoztatta, amelyek életművének minden szakaszában fellelhetők. Önarcképeit idős korában festette.

Az impresszionista foltfestés csak a vázlatoknak szánt képein jelenik meg. Ezek közül kiemelkednek az 1918-ban Budapesten festett "Köztársaság kikiáltása" címet viselő művei. A viharos történelmi évek elmúltával a Párizsban rekedt képekből és az újabbakból 1924-ben rendezte meg a tulajdonképpeni bemutatkozó kiállítását Budapesten a Nemzeti Szalonban. Az imponálóan nagy és már kipróbált válogatású anyagnak itthon is megvolt a kellő hatása. A sajtó elismeréssel írt róla, Lyka Károly, Rózsaffy Dezső, Elek Artúr költötték. 1925-ben Állami Paszteldíjat kapott, 1926-ban az "Aratók" /1921/ című képéért a Genre-díjban részesítették. A sikerek egy újabb negyzesabású munkára ösztönözték. "Mezőgazdasági munkácssalád" /1926/ címmel tripticont festett. A képsor tiszteletreméltó realiztikus erényekkel rendelkezik. Témájukat a művész a paraszti élet intimitásából állította össze: "Születés", "Kenyérszegés", "Az anya halála". 1927-ben a Műcsarnok melléktermében ismét kiállít, s majd csak tizenöt év múltán mutat be újra a Tamás Galériában egy kisebb kollekciót. A közbeeső években volt egy Spanyolországi utazása szép festői eredménnyel, és egy újabb diplomáciai megbízatása. - Iványi-Grünwaldal 1930-ban egy magyar festészeti kiállítást kísért ki Belgrádba, majd Bukarestbe. Ezek a reprezentációk a Trianon utáni első közeledések voltak a szomszédainkhoz.

Kunffy 1934-ben feladva budapesti lakását végleg Somogytúrra költözött. Ekkor tett egy kísérletet festési technikájának megújítására. A fehérrel alapozott vászonfelületre akvarellszerűen átlátszó vékonyságú olajtechnikával dolgozott, friss, úde hatást keltve ezáltal.

Bekapcsolódván a kaposvári közéletbe is két kiállítás volt Iványi-Grünwaldal 1932-ben és 1934-ben.

A második világháború legdrámaibb évét Budapesten vészelte át, ezalatt feldúlták, fosztogatták a somogyturi házat. Közel ezer képe elveszett, megrongálódott. Birtokát a földosztás során elveszítették. Művészetével szerzett tekintélye megőrizte őt a meghurcoltatásokból és kezezéggel vállalta, hogy megélhetése érdekében a továbbiakban a festészetére hagyatkozik. 1949-ben és 1952-ben Kaposváron önállóan, 1953-ban Budapesten az Ernst Múzeumban Glatz Oszkárrel közösen rendezett kiállítást. Kunffy Lajos népbábrázoló festésze megfelelt az új társadalmi rendszer szocialista-realista elvárásainak. Egyre fokozódó elismerés vette körül az idős mestert. A kaposvári múzeumban rendszeresen kiállított. A múzeum gazdagítására számos művét, köztük a "Gyermektemetést" is odaajándékozta. Műtermét a megyei tanács 1958-ban nyilvánosan látogatható Kunffy - képtárrá avatta fel.

Megkeapta a Munka Érdemrendet /1959/ és a Magyar Népképzőművészek Érdemes Művésze kitüntetését /1960/.

Életének utolsó nagy kiállítása 1960-ban az Ernst Múzeumban volt. 1962. március 12-én hunyt el Kaposváron 93 éves korában.

Műtermének bejárata előtt látható a sírja Posa István szobrászművész Kunffy arcképét ábrázoló szoborművével. Mint békés, fehérszakállú pátriárka él ismerőinek emlékében. Hagyatékát a Somogy megyei Tanács vásárolta meg múzeumlétesítés céljából.

A Kunffy képtárként ismert műterem mellett a kúria is a kaposvári múzeum szervezetébe került.

1979-ben történt berendezése és megnyitása óta vált teljessé az emlékmúzeum. A háromszáz festmény, értékes butorok, használati tárgyak, a kellemes miliő és egykori háziasszonya a múzeum mai gondnoka, hűséggel őrzik Kunffy Lajos emlékét.

Horváth János

Irodalom: Kunffy Lajos: Visszaemlékezéseim Kaposvár, 1981.

/Somogyi Almanach 31-33.szám/

Móricz Béla: Kunffy Lajos festőművész és Somogyvár, Kaposvár, 1960.

Nagyar Józsefné: Kunffy Lajos: Ajánlójegyzék, Kaposvár, 1979.